

Zenekari megoldások pandémia idejére

Ingyenes maszkok, streamelt koncertek, folyamatos ellenőrzés

Rendhagyó évadvég után a nyári hónapok is a vírus elleni védekezés jegyében teltek, s erre a helyzetre az együttesek különböző megoldásokkal reagáltak. Arról kérdeztük a zenekarok vezetőit, hogy melyik együttes mikor kezdte a szezont, hogyan teltek a szabadságolások hetei, milyen óvintézkedésekkel védik a közönségüket és a muzsikusaikat, milyen programokkal készülnek a bizonytalanak látszó időszakra, akad-e B-terv arra az esetre, ha sor kerül újabb lezárásokra.

Liszt Ferenc Kamarazenekar –
Tfirst Péter koncertmester

Tfirst Péter

■ *Hogyan készülnek az új évadra?*

– Zenekarunk az enyhítő intézkedéseket követően, júniusban ült újra össze próbálni s örömmel tettünk eleget a megrendezett fesztiválok felkéréseinek, így szerepeltünk a Kaposfesten több előadással és különböző formációkkal. Emellett elmentünk a Zempléni Fesztiválra is, ahol a zenekar – egykori alapítóként – mindig vállal fellépést. Idén Sátoraljaújhelyen, a Városháza gyönyörű díszudvarán játszottunk. Még egy nagyon hangulatos programsorozaton is szerepeltünk, a kékkúti Kőfeszten az idei évben elsőként mi képviseltük a komolyzenét.

Úgy láttuk, hogy a hosszú hallgatást követően a közönség nagyon hiányolta már az élő zenét, s ez olyan energiát adott a hallgatóknak és a művészeknek egyaránt, ami különlegessé, egyedivé tette a fellépéseket és a kapcsolatunkat a publikummal. Nagyon jólesett a zenekart támogató közönség biztatása a karantén ideje

alatt – levelek, üzenetek formájában – de a személyes találkozás, a közönség előtti játék teljesen más érzés.

■ *Milyen óvintézkedésekkel készültek a muzsikuskok és a közönség védelme érdekében?*

– A zenészek a próbák alatt betartják a vonatkozó egészségügyi előírásokat, s hogy a publikumot is megvédjék – amíg csak az időjárás engedi – szabadtéri koncerteket tartunk, amelyekre regisztrálni kell. Mindig ügyelünk a létszámra, ahogy a maszk viselésére is. Mindez a biztonságunkat szolgálja, és a zenei élvezetből sem vesz el.

■ *Mit lehet tudni az új évad terveiről?*

– Új darabokkal, bemutatóval készülünk, s lesz olyan alkalom is, amikor a kamarazenekari formáció kis szimfonikus méretre bővül. Világhírű vendégművészekkel muzsikálunk, akik közül kiemelném Ilya Gringolts hegedűművészt, aki érzékeny és virtuóz interpretátor, megalkuvást nem ismer, és napjaink egyik legkeresettebb zenésze. A vele való hangversenyen játszunk Beethoven Diabelli-variációsorozatát, amelynek vonószekari átírata ritkaság, s a nemzetközi koncertkínálatban is igazi ínycsés. Hazánkban magyarországi bemutatóként hangzik fel. A kamarazenekar B-tervvel is készül az évadra, ha netán ismét korlátozásra kerül sor. Felelőtlenség volna, ha csak az ideális állapotokra tudnánk reagálni. A jelen helyzetben fontos a rugalmasság, a művészi munka folytonossága, a közönséggel való, állandó kapcsolattartás – mindez egyfajta túlélési reflex. Az utóbbi időszak bizonyos prioritásokat átrendezett, de az biztos, hogy a művészi munka magas minőségéből nem engedünk. A B-tervünkben szerepelnek régóta dédelgetett projektek is, amelyek megvalósítására egy hasonló korlátozásokkal teli időszak alkalmas lehet.“

■ *Mi a véleménye a „szabadúszó muzsikuskok” életformájáról?*

– A Zeneakadémiáról kijövő fiatalok dédelgetnek ilyen terveket. Hiszen a szabadúszás a nagyfokú önállóság mellett egyfajta lehetőséget is jelent, ami rövidtávon

fejlődéssel is járhat. Ugyanakkor a hosszútávú művészi fejlődés, hatékonyság szempontjából – tapasztalatom szerint – a zenekari munka eredményezhet olyan összezokottságot, ami, ha nincs meg, az művészi hiányosságokhoz vezethet. Ráadásul egy ilyen helyzet, mint a mostani vírusveszély, a szabadúszó létet teljesen ellehetleníti.

┃ *Kívánják-e bővíteni az együttes létszámát?*

– A Liszt Ferenc Kamarazenekar profilja a kamarazenekari forma, ezzel a felállással lett világhírű, s ebben a működési formában egyedi, unikális. A zenekarunkra általában az jellemző, hogy karmester nélkül játszik, koncertmesteri vezetéssel, és a repertoár is e szerint áll össze. A kamaraszimfonikus méretre való bővülést elképzelhetőnek találok, van rá kísérlet, ugyanakkor a konkrét tervek megvalósulását inkább a kisebb-nagyobb kamaraformációk megjelenésében látjuk, s ebben a felállásban gyakrabban találkozhat majd velünk a közönség.

MÁV Szimfonikus Zenekar – Lendvai György

┃ *2013 óta lebeg a zenekar próbatermének ügye, sikerült megoldani?*

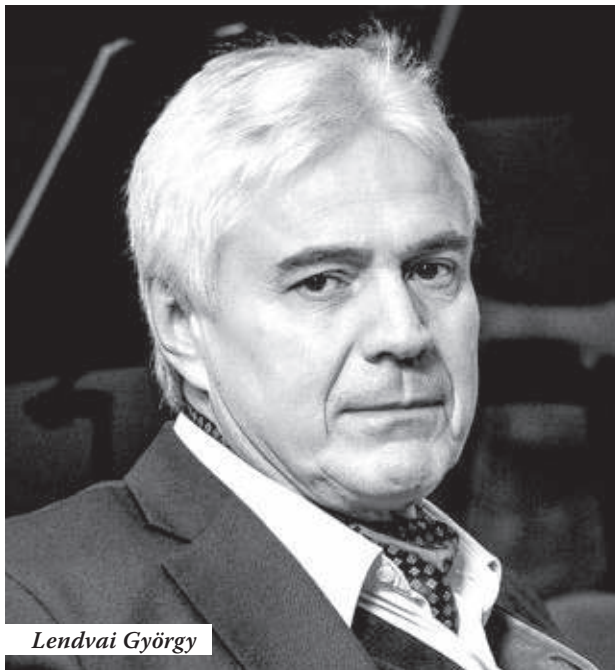
– Bérünk egy átmeneti próbatermet a Stefánia út 61. szám alatt, és lassan rendeződik az állandó helyünk is, amely Ferencvárosban, egy régi MÁV vasutas művelődési otthon lesz. Ez felújításra szorul, és ugyan a munkálatok éveket vesznek majd igénybe, de addig is maradhatunk a Stefánia úton. Ez a művelődési ház nemcsak próbateremnek, de kisebb koncertekre, ifjúsági hangversenyekre is alkalmas lesz. 30-40 fős zenekar mellett többszáz fős közönséget is le tudunk ültetni majd.

┃ *Mi a tapasztalat, várja a közönség az újra induló koncertéleletet?*

– A közönségünknel két, egymással teljesen ellentétes dolgot tudtunk megfigyelni. Egy részük telefonál, érdeklődik, vagyis egyfajta kielégettséget tapasztalunk az élő zenére. Ugyanakkor egy jó része a közönségnek inkább óvatos, nem kockáztat, nem vesz jegyet, kivár. Voltak olyanok is, akik csak azért újították meg a bérletüket, hogy ne veszítsék el azt a helyet, ahol 40 éve ülnek, de előre jelezték, hogy az első koncertet biztosan kihagyják.

┃ *Hogy készülnek, vannak terveik arra az esetre, ha újabb szigorításokra lesz szükség?*

– Igazából a tavaszi időszak alatt is betartottuk azokat az intézkedéseket, amelyeket a hangversenytermek hoztak. Úgy számolunk, hogy ha a koncerteken a közönségnél 1-1 helyet ki kell hagyni, akkor dupla-koncertet adunk egy rövidített műsorral. Ha nyitányt nem játszunk, és nem tartunk szünetet, akkor egy harminc perces versenyművel és egy negyven perces szimfóniá-

Lendvai György

val és tapssal számolva kb. egy óra húsz perc alatt végzünk, tehát egy hat órás kezdés után marad elég időnk arra, hogy egy nyolc órás kezdésű második koncert előtt helyet cserélhessen a két közönség. Ha még több helyet kell kihagyni, be lehet vonni ebbe a közönségmegosztásba a délelőtti főpróbát, amire egyébként is volt korábban igény, akkor senkinek sem kell azt mondani, hogy nem jöhet be. Ha ennél is nagyobb megszorításra lesz szükség, akkor már nem érdemes zenekari koncertet tartani, illetve el kell azon gondolkoznunk, hogy más formában (online), más műsorral vagy más apparátussal lépünk fel.

┃ *Mennyiben érinti a tervezett zenekari koncerteket a határzár?*

– Nagyon. Mindjárt az első koncertünkön Angel Romero gitárművész játszott volna Rodrigo Aranjuezi koncertóját, és mivel ő Amerikában él, nem tud eljönni. Egy számunkra nagyon kedves vendégművész ugrott be helyette, Kirill Trousov, aki Bruch g-moll hegedűversenyét játssza majd. A legnagyobb nehézség, hogy minden az utolsó pillanatban derül ki, és a járvány természetéből fakadóan hétről-hétre változik a szabályozás, miközben a zenekar és a művészek szeretnének tervezni. Ennek ellenére azt gondolom, meg fogjuk oldani. Hála Istennek Magyarország nagyon jól áll kiváló szólistákkal és karmesterekkel. Alkalmazkodunk a helyzethez.

┃ *Mivel próbálta átvészelni a teljes leállás időszakát a zenekar? Mennyire tépázta meg az együttest ez a hosszú leállás?*

– Próbálni nem tudtunk. Annak idején a közalkalmazottakat foglalkoztató zenekaroknál bevezettek egy minősítési rendszert, és felmerült, hogy azt mindegyik zenekarnál be lehetne vezetni. Ezt kipróbáltuk a pandémia alatt. Mindenki megkapta a jövő évi szólamanyagot, és

meg kellett tanulnia ebből bizonyos részeket, aztán pedig mint egy próbajátékon, fel kellett játszania ezeket, majd a művészeti vezető, a koncertmester és a szólamvezető értékelték a játékát, és a végén prémiumot is kapott aszerint, hogy milyen szintet teljesített.

■ *Beváltotta a reményeket?*

– Mindenki komolyan vette, szépen megtanulták a darabokat, és ha most ezeket a műveket elővesszük, akkor már a nehéz részek ki vannak gyakorolva, és egy egészen más szinten indulhat a próbafolyamat, nem úgy, mint a nagy darálóban, amikor egyik koncert éri a másikat és ilyen aprólékos munkára kevesebb az idő. Minden zenekar próbálkozott valamivel. Mi erre az otthoni gyakorlásra helyeztük a hangsúlyt, és ez egy értelmes elfoglaltság, szakmailag is hasznos volt, hiszen a zenekari műveket kellett a zenészeknek megtanulniuk. Azt is jó és humánus megoldásnak éreztem, hogy nem előben kellett egy bizottság előtt játszaniuk, hanem lehetőségük volt akár többször is felvenni a darabokat. Az a vonós, aki eltöltött húsz-harminc évet a tuttiban, pszichésen is nehezen kezd a szólójátékba, miközben a zenekarban ülvé esetleg kiválóan eljátssza a szólamát. Nagyon sok szép produkció született. A másik tapasztalat az, hogy ha később is tartanék ilyen meghallgatásokat, akkor is felvétellel tenném, hiszen a többszöri felvételi lehetőség inspirálja a művészt arra, hogy újra és újra nekifusson azoknak a részeknek, amik elsőre nem sikerülnek, a végére pedig egy tökéletesen kigyakorolt produkció az eredmény. Nem az a célunk, hogy stresszhelyzetbe hozzuk a zenészeket, hanem hogy minőségi munkára inspiráljuk.

Miskolci Szimfonikus Zenekar – Szászné Pónuzs Krisztina

„Lázat mérünk minden belépőnél”

■ *Hogyan zárták az előzőt, és milyen terveik vannak az új évadra?*

– Érdekesen alakult az évadvég és a nyár – meséli Szászné Pónuzs Krisztina, a miskolciak ügyvezetője – hiszen már májusban a kamarazenekaraink járták a várost, köztereken játszottak. Majd sikerült a hagyományos, a szezont lezáró promenád koncertet is megtartanunk, bár különleges helyszínen, a Jégpályán, s ennek a térnek a maximálás befogadóképességét ki is használtuk. Már kezdés előtt fél órával sorok kígyóztak a bejárat előtt. Érdekes volt a program, hiszen abban az időben kisebb csoportokban próbálták csak a zenészeink, így ezek a kamarafarmációk léptek pódiumra, és csupán a zárószámra ült össze a teljes zenekar, nagy sikert aratva.

Sajnos a mi próbatermünk olyan, hogy kánikulában nem lehet ott dolgozni, így általában már júniusban kiadjuk a szabadságokat. Így történt ez idén is, de most a megszokotthoz képest jóval korábban, augusztus elején

Szászné Pónuzs Krisztina

kezdtünk el újra muzsikálni, pótolunk elmaradt koncerteket. Emellett a hónap elején Boldogkőváralján adtunk hangversenyt, majd Edelényben, a kastélykertben játszottunk, telt házak előtt.

Úgy vettem észre, a közönség is nagyon várta már ezeket a találkozásokat az együttessel, többen jöttek, mint amire számítottunk. Augusztusban emellett még egy templomi, jótékonyági koncertet is adtunk, a viharok miatt tönkrement orgona felújítására.

A szeptembert pótlásokkal kezdtük, tavasszal lett volna a Kamarakórus Fesztivál, amelyen a Carmina Buranát adtuk volna elő, ezt most pótoljuk. Emellett másodszor szerepelünk a tállyai Kerekdomb Fesztiválon is.

Az idei szezon egyik kiemelkedő eseménye lesz a Műpában Antal Mátyás születésnap hangversenye szeptemberben, amire nagyon készülünk. Bízom benne, hogy Boldoczki Gábor fellép a Tűzvarázs-bérletünk koncertjén, évek óta szerettük volna meghívni, remélem idén végre teljesül a közös muzsikálás. Izgalmas lesz az a szerzői est, amelyet a Pesti Vigadóban adunk, Madarász Iván és Dubrovay László kompozícióiból. Várjuk már az Olasz Intézeti sorozatunkat is, ebben lép pódiumra Szabadi Vilmos, aki Mendelssohn-hegedűversenyt játszik. Nagy reményekkel készülünk a zongorabérletünkre is, ami januárban indulna, bízom benne, hogy szép közönséget vonzanak majd ezek az estek.

■ *Milyen az anyagi helyzetük?*

– A kiegészítő támogatásnak köszönhetően most legalább másfél évig nincsenek likviditási gondjaink. Bár így sem mondható, hogy dúskálunk. Folyamatos problémát jelent az együttes számára a muzsikások alacsony bére, de nem látni, hogy ennek a korrekciója mikor és hogyan történhet meg... A kollégáimat azzal csitítom, hogy nem hétköznapiak a mostani állapotok, legyenek ebben a helyzetben nagyon türelmesek, hiszen ez nem ugyanaz az évadkezdés, mint ami tavaly volt.

■ Milyen intézkedéseket hoztak a muzsikusok és a publikum védelmében?

– Belépéskor lázat mérünk minden muzsikusnál, és minden érkező nézőnél, s emeletenként találunk kézferőtlenítőt. Mindenkiel megbeszéljük, ha bármilyen kis tünetet észlel magán vagy a családtagján, akkor nem jön be próbálni. A közönség a forgalmi tereken hord maszkot és a koncertteremben is kötelezővé tesszük. Arra is lehetőséget adunk, hogy ha valaki távolabb szeretne ülni másoktól a hangversenyeinken, azt nyugodtan megtehesse.

■ Milyen B-tervvel készülnek az esetleges karanténra?

– Bízunk abban, hogy az őszi koncerteket már mindent meg tudjuk tartani. Elfogytak a szabadságok, s én hiába szeretnék online közvetítéseket tartani, ha ehhez nálunk nem adottak a technikai feltételek. Ennek kialakítására az elmúlt időszakban pedig nem nagyon volt keretem... A színház is úgy készül, hogy nincs B-tervük. Úgy vélem, kulturális területen még egy ilyen lezárást már senki sem tudna túlélni... Arra persze mi is számítunk, hogy ha akad egy-egy fertőzött munkatárs, akkor két hétre bezárunk, mint a többi színház, de abban bízunk, hogy talán nem áll le megint teljesen az élet...

Nemzeti Filharmonikus Zenekar – Herboly Domonkos főigazgató

■ Hogyan készül a zenekar az új évadra, milyen óvintézkedéseket hoztak?

– Egyelőre az óvintézkedések betartásával, de az eredeti próbarend szerint készülünk, az eredeti létszámokkal.

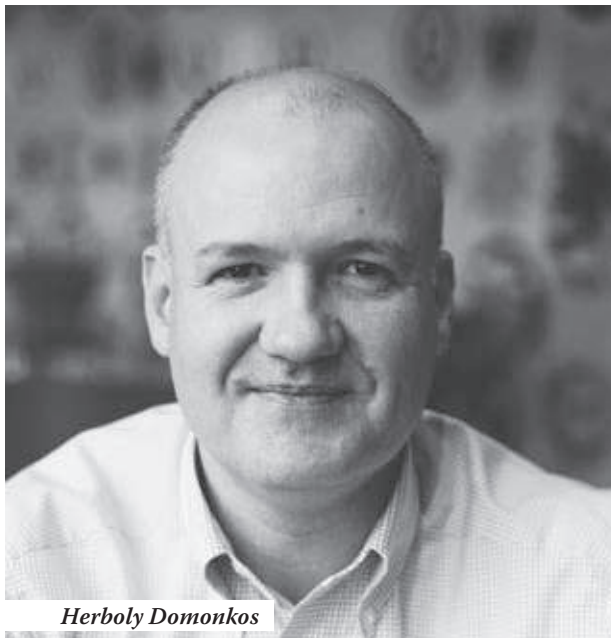
Növeljük a távolságot a zenész kollégák között, maszkot viselünk a próbákon (kivéve a fúvósok és az énekesek) és szűkített nézőtereket árulunk, hogy a közönség tagjait szétültethessük.

**■ A határzár, a külföldi intézkedések milyen műsorter-
vi átalakításokat okoztak?**

– A szeptember 4-i kormányrendelet megoldotta a problémát, két külföldi negatív teszttel be tudnak a vendégművészeink utazni.

■ Milyen B-tervük van arra az esetre, hogy ha központi szigorításokra lesz szükség, esetleg központi rendelettel tovább korlátozzák a koncertek szervezését, látogatottságát? Milyen hosszú távú problémákat okozna egy esetleges további teljes leállás?

– A B-terv attól függ, hogy mikor lesz, ha lesz teljes lezárás és mennyi ideig tart. A művész-kollégáknak otthoni felkészülést fogunk elrendelni, hogy tréningben legyenek, az adminisztráción dolgozóknak megteremtettük a home office munkavégzés lehetőségét.”

Herboly Domonkos

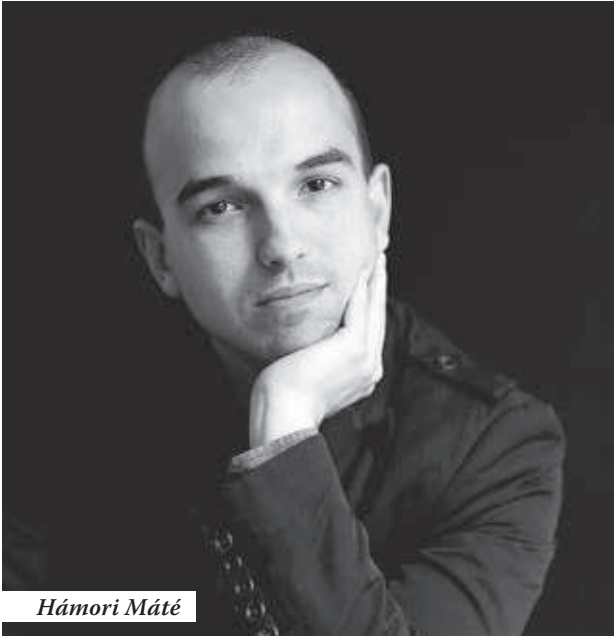
Óbudai Danubia Zenekar – Hámori Máté művészeti vezető és Ács Péter ügyvezető

■ Hogyan érintette a leállás a zenekart?

– Nehéz volt otthon lenni, nehéz volt nem koncertezni és megélni a számunkra oly furcsa magányt, de a velünk történi dráma egyik mellékszála már a következő évad izgalmas, új lehetőségeit hordozza magában: hogyan hódíthatja meg a klasszikus zene a koncerttermek után az online világot is? Gyakorlatilag az első pillanattól sikerült alkalmazkodnunk a kialakult helyzethez: március 13-án a Zeneakadémián már közönség nélkül játszottuk a bérletes koncertünket, amelyet élőben közvetítettünk, ezután teljes mértékben online működésre voltunk kénytelenek áttérni. Az ÓDZ volt az első hazai zenekar, amely évekkal ezelőtt csúcsművészetben streamelni kezdte az előadásait – ráadásul a legnagyobb hírportálok csatornáin –, így egyrészt korábbi hangversenyeink koncertszerűen újra nézhetőek voltak adott időpontokban, másrészt az otthonukba kényszerült zenészeink előadásában minivideókat készítettünk különböző tematikák mentén. Rengeteg fellépésünk, teltház koncertünk maradt el, viszont egy régóta jelen lévő helyzetre ráeszmélhettünk a vírus miatt. Ez pedig nem más, mint az online tér, ami alternatív helyszínből és hirdetési felületből központi szereplővé lépett elő az életünkben, és várhatóan ez a jövőben is így marad. Ráébredtünk arra, ami eddig is evidens volt, mégsem kellett foglalkoznunk vele: hogy minden technikai lehetőség adott, hogy csúcsművészetben jelen legyünk koncertjeinkkel, nevelési és társadalmi programjainkkal a képernyőkön.

■ Az online- és a kisebb utcai koncertek mekkora közönséget tudtak megszólítani? Mennyire tűnik sikeresnek ez az átmeneti megoldás?

– Készítettünk az otthoni karanténunkból egy Tavasz szél feldolgozást, amit másfélmillió ember látott, és ez a

Hámori Máté

Ács Péter

siker új lökést adott az ötleteinknek. Elkezdtek bevonni az online követőinket a videók készítésébe: az ő ötleteik alapján elkészítettük néhány popsláger klasszikus zenei „átíratát” Komolyra fordítva címmel, ami szintén szép sikert aratott. Ezután pedig egyik legfontosabb célközönségünket, a gyerekeket szólítottuk meg A zene, az kell! című online énekóráinkkal. Ezek a kis öt perces karcolatok Hámori Máté magyarázataival és a korábbi koncertjeink részleteivel, az énektanárok munkáját hivatottak segíteni a távoktatás kényszermegoldásait kiegészítve. Az a hihetetlen értékes és építő tartalom, amit a klasszikus zene hordoz, nagyszerűen átültethető az online tér ezernyi, folyton változó és megújuló formájára is, és ez nem csorbítja a zene valódi értékét. A Danubia Zenekar „karanténtartalmai” rengeteg emberhez eljutottak, akikhez eddig sehogyan sem sikerült közel vinnünk a klasszikus zene üzenetét. Ez az időszak amellet, hogy sok rugalmasságot igényelt, lehetőséget adott új dolgok kipróbálására, a zenekar „egyben tartására”, ugyanakkor a közönségünkkel való kapcsolattartásra, sőt, újabb közönségrétegek megszólítására is a közösségi oldalakon.

■ *Mennyiben érinti a zenekart a határzár? Van-e olyan koncert, amelynek műsorán vagy közreműködő szólistáján, karmesterén emiatt kellett változtatni?*

– Hagyományosan fél évente rendezünk a vonós hangszeres zenészeinknek egy egyhetes mesterműhelyt Major Tamás vezetésével. Ezzel párhuzamosan minden alkalommal egy neves muzsikust hívunk vendégül nyílt mesterkurzus megtartására. A két esemény mindig egy közös koncerttel zárul, amelyen a muzsikuskok karmester nélkül játszanak, a koncertmester irányításával, hiszen ez teljesen más koncentrációt kíván a résztvevőktől. Fenyő László szeptember 12-ére meghirdetett cselló mesterkurzusára nagy volt az érdeklődés, a záró koncertet a BMC-ben tartottuk volna, de mivel mindkét művész külföldön él, úgy ítéltük meg, hogy ezt a koncertet lemondjuk.

■ *Milyen terveket készítettek arra vonatkozóan, ha a járványügyi intézkedések szigorodnak, vagy tartósan kisebb közönség előtt kénytelenek játszani? Vannak-e olyan típusú koncertek, amelyek tervben voltak eredetileg, de ebben a helyzetben nem tudják megtartani?*

– A „szezonzunkat” furcsa módon most akkor kezdtük, amikor a zenekar tagjai jellemzően a szabadságukat töltik: amit lehetett, pótolunk a tavasszal elmaradt koncertek közül. Az első nagy fesztiválunk nyár végén a Kalandra Fül volt, augusztus 22-én és 23-án, amelyen nyolc nagy koncertet adtunk. A következő héten a tavasszal elmaradt Beethoven-koncertjeinket pótoltuk a siketeknek és hallássérülteknek szóló Beethoven-projektünkkel együtt. Volt két olyan hangversenyünk, amelynek streamjére a világ bármely pontjáról lehetett jegyet vásárolni, az Interticket vállalta ugyanis, hogy mindenütt az adott ország áfája szerint árulja ezeket. Ráadásul, ha bármi gond adódik, akkor a megvásárolt jegy azonnal stream-jegyre váltható. Gyűjtjük a tapasztalatokat, és bízunk benne, hogy ez abban az esetben is jó szolgálatot tesz, ha netán nem lehet közönséget fogadni a hangversenyteremben. Még jelenleg sem látjuk pontosan a mostani helyzet végét, de természetesen készen állunk az őszi évadkezdésre. Szeptembertől folytatni szeretnénk zeneakadémiai bérletsorozatunkat, a Budapest Music Centerben. Ebben a félévben Csajkovszkij műveivel foglalkozunk majd háromrészes zeneszerzősorozatunkban, és természetesen a gyerekek számára is vadonatúj előadásokkal készülünk.

■ *Milyen visszajelzéseket kapnak a közönségtől? Óvatosság, és kívánnak, vagy türelmetlenül várják az újratekintést és érdeklődnek?*

– A nyár végén megtartott koncertjeinken nagyon jó volt a hangulat, sokan jöttek el, remek volt a közreműködői gárda, így imádta a közönség is. Azt tapasztaltuk egyébként, hogy a publikum reagálása vegyes. Vannak köztük, akik nagyon ki vannak éhezve az élőzenére, de

akadnak sokan olyanok is, akik tartanak a vírustól, és nem mernek ilyen rendezvényekre jönni. Igyekszünk vigyázni a zenészeinkre, a kollégákra, és minden esetben betartjuk a koncerthelyszíneken érvényben lévő szabályokat. Azt tapasztaltuk a muzsikusainknál, hogy például a júliusi Fellini 100 koncertet a Margitszigeten nagy örömmel várták, hiányzott mindenkinek a közös zenélés. B-tervünk egyelőre nincsen szigorítás esetére, csak különböző verziók a fejünkben. Naponta egyeztetünk, folyamatosan figyeljük az eseményeket.

Szegedi Szimfonikus Zenekar – Gyüdi Sándor

Howan érintette a leállás a zenekart?

– Az anyagi hatáznál sokkal súlyosabb volt a lelki trauma, hogy nem tudunk dolgozni. A járvány kihúzta a talajt a lábunk alól, megszűnt az életünknek keretet adó rendszeresség. Ezt persze minden területen így élték meg, akiknek a munkája nem folytatódhatott a hagyományos módon. A zenekari művészeknél talán annyival súlyosabb volt a pszichés teher, hogy maga az együtt muzsikálás is örömforrás, lelki szükséglet, valamint a közönség előtti siker, mint megerősítés is fontos. Rossz volt megélni a bizonytalanságot, hogy ez a nehéz időszak meddig is fog tartani – ahogy most súlyosan éljük meg a járványveszély fokozódását, a várható korlátozásokat.

Mivel próbálták kitölteni ezt az időszakot?

– A legfontosabb az volt, hogy mindenki megőrizze hangszeres képességeit. Még nagyobb mértékben előtérbe került az egyéni, otthoni gyakorlás. Állandó készenlétben voltunk, hogy amikor megint összeülhettünk, újra közönség elé léphetünk, minél hamarabb pótolhassuk az elmaradt koncerteket. Mivel a korlátozások túlnyomó részét már csak a nyári szünetünk idején oldották fel, az évad hangversenyeinek pótlására nem volt lehetőség. Közben viszont előtérbe kerültek a közönséggel való kapcsolattartás egyéb lehetőségei, például a korábbi felvételek alkalomhoz kötött, videóüzenetekkel ajánlott megosztása. Muzsikusaink a gyakorláson túl különböző egyéni feladatokat is kaptak: sokan pedagógiai célra felhasználható hangszerismertető videókat készítettek, mások egy-egy speciálisan hozzánk kötődő zenei téma tudományos igényű feldolgozásával foglalkoztak, kottatári leltározást, rendezést, katalogizálást végeztek, és – amint lehetett, az éppen aktuális egészségvédelmi szabályok betartásával – igen sokféle, részben most alakult kamarazenei formációban muzsikáltak lakótelepi házak között, a kis koncerteket ablakukból, erkélyükről hallgató közönségnek. Júniusban már tarthattunk egy sorozatot kamarakonzertekből a városháza udvarán, augusztusban pedig sor kerülhetett hagyományos Ajándékkoncer-

Gyüdi Sándor

tünkre a Dóm téren. Mivel nem épülhetett fel a négyezer fős nézőtér, így csak ezeröttszáz ülőhely volt, ezért két estén is eljátszottuk a Beethoven-programot. Az elsődleges cél az volt, hogy az emberek zenei élményhez jussanak a nehéz időszakban, mert meggyőződésünk, hogy a lelki egészség megőrzése is fontos, és ebben segítséget nyújt az értékes muzsika hallgatása.

Howan érinti a zenekart a határzár? Van-e olyan koncert, amelynek műsorán vagy közreműködő szólistáján, karmesterén emiatt kellett változtatni?

– Látjuk, hogy a járványveszély hosszúra nyúlt, és nem ért nyáron véget. Elsősorban arról kellett döntenie, hogy pótoljuk-e a bérletben meghirdetett, de elmaradt koncerteket. Erre Szegeden nincs lehetőség, mert nincs hangversenyterem, koncertjeinket a nagyszínházban tartjuk, ahol a szokásosnál több lehetőséghez nem juthatunk a színház saját előadásainak pótlása miatt. Így a pótlás vagy közvetlen anyagi kártalanítás helyett a bérletüket újra megváltó nézőink 50 %-os áron kapják erre az évadra szóló bérletüket. Ami a koncertek műsorát illeti, tavasszal már nem került sor a programok meghirdetésére, nyáron gyakorlatilag új tervezés történt, melynek során pesszimista forgatókönyvekkel is számoltunk. Nagyon kevés határon túlról érkező vendégművészt hívtunk, főleg az idény őszi felében.

Milyen terveket készítettek arra vonatkozóan, ha a járványügyi intézkedések szigorodnak, vagy tartósan kisebb közönség előtt kénytelenek játszani? Mi az a minimum létszám, amely előtt még érdemes zenekari koncertet tartani? Vannak-e olyan típusú koncertek, amelyek tervben voltak eredetileg, de ebben a helyzetben nem tudják megtartani?

– Ami a konkrét egészségvédelmi intézkedéseket illeti, természetesen alkalmazkodunk a központi szabályozáshoz, a koncertszervezők, illetve -helyszínek intézke-

déseihez, miközben a próbáinkra és a székház rendjére vonatkozóan mi is bevezettünk különböző rendszabályokat. Ami a közönség előtti programokat illeti: ha limitált a létszám, akkor is megtartjuk a koncertet – soha nem fogunk olyan döntést hozni, hogy ilyen kevés embernek nem érdemes játszani. Bizonyos típusú programokkal kapcsolatban ugyanakkor már látszanak a problémák: törölték a szeptember-októberre tervezett Szegedi Zsidó Kulturális Fesztivált, legalább egy koncertünk elmarad a Szent Gellért Fesztiválon. A határzár miatt le kellett mondanunk egy koncertet a Vajdaságban. Nagyon aggályosnak látszik az iskolák számára játszandó sorozataink kérdése.

■ *Milyen visszajelzéseket kapnak a közönségtől? A közönség hogy készül az évadra? Óvatosak, és kívárnak, vagy türelmetlenül várják az újakezdést?*

– A közönségünk megértő és ragaszkodó. Nézőink hálások voltak a tavaszi „vigaszági” programokért, követték a videóüzeneteket, rengeteg pozitív visszajelzést kaptunk, nyáron folyamatos volt az érdeklődés az újakezdésről. Ugyanakkor kétségtelenül óvatosak: a komolyabb veszélynek kitett idősebbek alaposan meggondolják, hogy órákra beüljenek egy zárt térbe, sok idegen ember közé...

(Az interjúkat Kiss Eszter Veronika és Réfi Zsuzsanna készítették)

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége felmérést végzett a tagszervezetek körében, amelynek során, a beérkezett válaszok alapján kialakult egy általános kép, miként vészelték és vészelik át a zenekarok a járvány első és második hullámát.

A válaszokból az alábbi következtetések vonhatók le:

A járvány első hullámának idején általában otthoni munkát végeztek a zenekari tagok, többnyire négyféle tevékenységet végezve:

1. felkészülés a következő évad műveinek gyakorlásával (egyéni, vagy szólamonkénti bontásban);
2. egyéni, vagy kisformációs (duók, triók) online tartalomgyártással (minikoncertek);
3. egyéni online edukációs tartalomgyártással (pl. hangszerismertető);
4. tudományos tevékenységgel (pl. szakmai tanulmányok).

Az elkészült tartalmak egy része az együttesek YouTube csatornáin és Facebook oldalán váltak elérhetővé. Azok az együttesek, amelyeknek professzionális koncertfelvételei az MTVA és/vagy a MŰPA rendelkezésére álltak, könnyebben jutottak nyilvánossághoz. Kulcsfontosságú az ágazat számára, hogy a második hullámban központi segítséggel minél több tagzenekar megjelenhessen az MTVA felületein (pl. Bartók Rádió, M5 csatorna), vagy más kifejezetten online „forgalmazói” felületeken. Itt nem anyagi támogatásról van szó, inkább a fenntartók és a kormányzat illetékes szereplőinek közbenjárására.

Fontos megjegyezni, hogy volt olyan fenntartó, amelyik azzal segítette együttesének munkáját, hogy saját felületein is népszerűsítette és közvetítette városi zenekarának tartalmait. Ez példaértékű, jó lenne, ha minden fenntartó hasonlóan járna el!

Az első nyilvános kamarafarmációk május végén, a kormány által kihirdetett enyhítések után merészkedtek közönség elé, elsősorban szabadtéren (Térzene program), majd fokozatosan, egyre nagyobb létszámban jelentek meg zárt térben.

Az első bérlet-pótló hangversenyt június 28-án tartották a Kodály Filharmonikusok, ezt követően a tagzenekarok egy csoportja pótolta, vagy inkább részben pótolta az elmaradt hangversenyeket. Egy része egyáltalán nem

tudta ezt megtenni, viszont minden együttes alkalmazta a jegyvisszaváltás lehetőségét, így a lehető legtisztességesebben eljárva közönsége felé. Az évadot alig tudta valamelyik zenekar az előzetes tervei szerint zárni.

A 2020/21-es évad indítása augusztus 10. és október 13. közötti periódusra esik. Az együttesek alapvetően megtartották a korábban bejártatott bérletstruktúrákat, viszont a konkrét műsorok tervezésénél a tagok egy része két területen kötött kompromisszumot:

1. Kisebb összeállítású programokat is műsorra tűzött;
2. kevesebb külföldi, több belföldi vendégművész meghívását tervezte.

A zenekari munkavégzést illetően az együttesek szigorú szabályokat alkalmaznak. Azoknál a hangszercsoportoknál, ahol ez lehetséges, előírták a szájmásk viselését. Több helyen plexi fallal határolják el a fúvósokat. A próbahelyiség épületébe, a belépéskor kötelező a kézfertőtlenítés és a hőmérsékletmérés. Érdemes lenne ezeket az intézkedéseket egységesen minden zenekar számára kötelezővé tenni, a legszigorúbb eljáráshoz igazítva. Jól látható, hogy alapvetően a fővárosban a legszigorúbbak az intézkedések, hiszen itt van a legtöbb fertőzött is, de nem fővárosi területek esetében csak idő kérdése lehet a járványhelyzet súlyosbodása.

Ami az együttesek fenntartói támogatását illeti, úgy tűnik, hogy a legtöbb zenekar még nincs nagy bajban, viszont néhány együttesnél olyan mértékű elvonás tapasztalható, ami kifejezetten veszélyeztetheti a működést (pl. Miskolci Szimfonikusok – egyelőre 20%-os elvonás). A legnagyobb bajban az u.n. regionális zenekarok vannak, melyeknek a végét is jelentheti a jegybevételek kiesése, a fenntartók kisebb mértékű elköteleződése, a koncertezés teljes bizonytalansága és az anyagi tartalékok teljes hiánya. Ezeknél az együtteseknél a művészek otthoni munkavégzésének honorálása, azaz a zenekari tagok eltartása koncertek híján lehetetlen.